

Vroeger een steriele statistiek,



Saleh (13) kwam aan de hand van een menssmokkelaar in 2009 naar Brussel en bracht 38 maanden door in verschillende Belgische opvangcentra.

'Regelmatig spraken we aan de telefoon met Saleh en zijn begeleiders in het opvangcentrum. Het voelde heerlijk om zijn stem te horen, al was het een geluid uit een voor ons onbereikbare wereld'

ABDELRAHIM AHMAD
PAPA VAN SALEH

sensmokkelaar op een vlucht naar Brussel, zijn moeder en broertjes komen als illegalen in een Griekse cel terecht.

Gebroken en berooid keert de familie zonder hun oudste zoon naar Syrië terug. 38 maanden lang moet het jongetje het in België zonder hen doen.

De Guinese Mamadou (19) ontvlucht een familieruzie maar overleeft de boottocht vanuit het Senegalese Zinguinchor maar nipt. In de veertien langste dagen van zijn leven verdrinken zijn dromen en het gros van zijn lotgenoten. Ontkomen is omkomen, dat is hij wel zeker. Als straf.

Halfdood komt hij in Grand Canaria aan, waar een vriendelijke verpleegster hem verzorgt. Het gaat vandaar naar het Spaanse vasteland en anderhalve maand later arriveert hij hier. De Belgische ratificatie van het Kinderrechtenverdrag biedt Mamadou tot zijn achttiende verjaardag tal van kansen. De jongen studeert ijverig, hij werkt, fluit voetbalwedstrijden en maakt tal van vrienden. Maar eenmaal volwassen, gaat het mis. Zijn regularisatie-aanvraag wordt afgewezen omdat hij nog geen volle vijf jaar in België verblijft. Op een dag komt het bevel om het grondgebied te verlaten.

Bedrog in Athene

Zowel Saleh als Mamadou zijn oude bekenden: ze werkten onder een schuilnaam ook mee aan mijn boek en gelijknamige fotoproject *Vroeger is een ander land*, dat in 2011 werd gerealiseerd. *The Art of Becoming* zoomt verder in op hun dromen en die van Fattah, die in Istanbul naar Europa hunkert. Daarmee geeft de film een gezicht en een stem aan de kinderen achter de steriele statistieken. Het is een momentopname van drie jonge levens, van haperende pogingen om vooruit te komen. Alleen in het geval van Saleh is er een happy end: op 14 februari van dit jaar werd de jongen met zijn ouders en broers herenigd.

Coregisseur Hanne Phlypo en ik zoeken de familie maanden na de opnames van de film in Antwerpen-Noord op. Twee hoog in een sobere flat met een gloednieuwe tv die zijn bezitters de klok rond op de hoogte houdt van de bloedige ontwikkelingen in geboorteland Syrië.

Vader Abdelrahim (47) kan het op sommige momenten nog steeds niet geloven. Dat hij zijn zoon en zijn levenslust zou terugkrijgen.

Het ziet er eind 2009 heel anders uit. Op dat moment deelt zijn gezin in Athene haast drie maanden lang een krappe kamer met twee andere families, wachtend op een veilige overtocht naar West-Europa. Ze worden bedrogen, door de ene menssmokkelaar na de andere. De Ahmads blijven tot haast alles weg is, en ze ook hun kind met een ander door de douane zien glippen.

Wil je dat ik hem terugbreng, informeert een al jaren in Nederland wonende oudere broer aan de telefoon? Abdelrahim aarzelt. "Voorlopig niet", zegt hij. "Zeg tegen mijn jongen dat we eraan komen."

Gebroken keert het gezin naar hun Syrisch-Koerdisch dorp aan de Iraakse grens terug. Voortaan hebben ze alleen nog de beschikking over het huisje voor de seizoensarbeiders, dat ongeschikt is voor permanente bewoning. "We waren blut en emotioneel bankroet. Zou Saleh ons verwijten dat we hem in de steek lieten? Een nieuwe vluchtpoging was geen optie. Daar hadden we de centen noch de moed voor.

"En toen begon de oorlog. Eerst waren er gruwelverhalen over dingen die ver weg gebeurden. Verdwijningen, moorden, slachtpartijen door deze of gene militie. Gaandeweg kwam het lijden dichterbij. Mensen uit de buurt werden door agenten opgehaald en verdwenen voorgoed, na donker waagde geen mens zich nog buiten. De ene Koerdische familie na de andere trok de grens over, naar Iraaks-Koerdistan, waar ze behoorlijk werden opgevangen. Dat het beter was, zeiden mijn vrouw en ik soms tegen elkaar, dat

Morgen gaat op het filmfestival van Oostende de voor een Ensor genomineerde documentaire *The Art of Becoming* in première. De film focust op drie niet-begeleide minderjarigen die naar Europa zijn gekomen op de vlucht voor terreur en gebroken gezinnen. Of proberen te komen. [Catherine Vuylsteke](#)

The *Art of Becoming* is het verhaal van Fattah, Saleh en Mamadou. Gewone kinderen in buitengewone omstandigheden. Ze zijn moederziel alleen naar Europa gekomen of minstens naar het oude continent onderweg. Bewust, ongewild of tegen beter weten in vluchten ze voor staatsterreur, armoede en gebroken gezinnen.

De Afghaanse Fattah (16) strandt na jaren van kinderarbeid in een Iraanse kippenfokkerij in Istanbul, waar hij nu in confectie-ateliers labeurt om de rest van de reis te bekostigen. Hij deelt een kelder-

appartement met een trits jongemannen uit zijn geboortestreek en droomt over zijn toekomst. "In Europa hoef je niet te werken, ze geven je alles en laten je studeren", beweert hij tegen zijn zus aan de telefoon.

De Syrisch-Koerdische Saleh (13) koos nergens voor. Hij is het kind van zijn vader, een gedeserteerde PKK-strijder die zich gesandwich weet tussen de kameraden van Ocalan en de beulen van Assad. Ten einde raad verkoopt de man zijn land, huis en auto, om een clandestiene gezinsovertocht naar Europa te bekostigen. Aan de Griekse grens gaat het evenwel mis. Saleh belandt aan de hand van de men-

nu gewoon Saleh



Op 14 februari van dit jaar werd Saleh (l.) met zijn ouders en broers herenigd. Het Syrisch-Koerdische gezin woont nu in een sobere flat in Antwerpen-Noord.

© JOHAN LEGRAIE

‘We waren blut en emotioneel bankroet. Zou Saleh ons verwijten dat we hem in de steek lieten? Een nieuwe vluchtpoging was geen optie. Daar hadden we de centen noch de moed voor’

Saleh dit niet hoefde mee te maken. Dergelijke gedachten hielpen even, maar altijd weer haalde het verdriet de bovenhand.

“Regelmatig spraken we aan de telefoon met Saleh en zijn begeleiders in het opvangcentrum. Het voelde heerlijk om zijn stem te horen, al was het

een geluid uit een voor ons onbereikbare wereld. Soms klonk hij erg afstandelijk, wat ik begrijp. Hij had alleen verder gemoeten. En wij, wat zeggen we op zulke momenten tegen hem? Er is geen ons meer, geen gedeelde toekomst. We zwegen over onze angsten. Maar ook met onze gevoelens van

gemis en liefde kon Saleh erg weinig.” In september 2012 komt het goede nieuws. De Ahmads wachten in een Iraaks tentenkamp al een maand of twee op het einde van de oorlog als hun in Antwerpen wonende neef Kovar belt. Saleh heeft politiek asiel gekregen, vertelt hij, en bijgevolg mag hij een aanvraag indienen voor familiehereniging in België.

“Dat was wellicht de gelukkigste dag uit mijn leven. Tot op dat moment hadden we ons vastgeklampt aan de gedachte dat onze zoon bij meerderjarigheid zou worden geregulariseerd, waardoor zijn toekomst in België verzekerd zou zijn. En als we het geluk hadden, kwam hij ons dan opzoeken. Ooit, als we het geluk hadden nog te leven.”

Kink in de kabel

Anderhalve maand later krijgen Salehs ouders een visum, maar dat voor zijn jongere broertjes moet door een andere instantie worden behandeld en laat op zich wachten. “Tal van mensen in onze omgeving vonden dat we alvast moesten vertrekken, de kinderen zouden ons achterna reizen. Als we niet uitkeken, zeiden ze, dan bereikten de visa straks hun vervaldatum en waren we weer bij af.

“Mijn vrouw en ik konden de gedachte aan een nieuwe opsplitsing van ons gezin niet verdragen. We zouden wachten, ongeacht hoe lang dat duurde. Maar naarmate de weken verstreken, groeide ook de twijfel. Zouden onze jongste zoons überhaupt een visum krijgen? Was er geen kink in de kabel? Door drie lange maanden van onzekerheid hebben we ons geworsteld. Tot we op 14 februari doodsbang op het vliegtuig stapten in Ankara.”

Sindsdien voelt het als herboren worden. Nieuwe kansen. Maar ook alles weer moeten leren. De taal, het leven. “Binnenkort start de taal cursus, we kunnen haast niet wachten. Je niet kunnen uitdrukken, het voelt als een gigantische handicap. Maar het komt goed. En we zoeken daarna zo snel mogelijk werk. Thuis zitten niksen en leven als bedelaars is wel het laatste dat we willen.”

The Art of Becoming op 8/9 in Kinepolis Oostende, 17u, 8/10: Brusselse première in Bozar, 20u, 18/10: Festival des Libertés, Brussel. De documentaire wordt in november in de Brusselse Cinema Galerie geprogrammeerd en zal later op Canvas te zien zijn.

